

41833(3)

Cena zł 25000,—

Indeks 381306
PL ISSN 0043-518X

WIADOMOŚCI STATYSTYCZNE

GŁÓWNY
URZĄD
STATYSTYCZNY

POLSKIE
TOWARZYSTWO
STATYSTYCZNE

MIESIĘCZNIK
ROK XXXIX
WARSZAWA
LISTOPAD 1994

11

w numerze m.in.:

JERZY Z. HOLZER

Międzynarodowa Konferencja — Ludność i Rozwój

MIROSŁAW WASILEWSKI

Metoda k -najbliższych sąsiadów (k -NS) w badaniach ekonomicznych w rolnictwie

MAŁGORZATA POSIM

Mieszkalnictwo w Polsce

ANNA FRYSZTAK

Stan kultury w woj. tarnowskim

TADEUSZ WALCZAK

System informacji statystycznej Unii Europejskiej

Tadeusz WALCZAK

System informacji statystycznej Unii Europejskiej

Podjęcie przez służby statystyczne w Polsce prac zmierzających do zharmonizowania polskiej statystyki ze statystyką funkcjonującą w ramach Unii Europejskiej spowodowało wzrost zainteresowania ze strony polskich statystyków stanem i kierunkami rozwoju tej statystyki, a także problemami i trudnościami, na jakie napotyka w swoim rozwoju system informacji statystycznej Unii.

Dostosowując naszą statystykę do wymagań międzynarodowych akcentujemy głównie metody i standardy **obowiązujące aktualnie** w skali międzynarodowej, a zwłaszcza w Unii Europejskiej (UE). Nie zawsze jednak zdajemy sobie sprawę z tego, że system informacji statystycznej Unii dopiero się tworzy, a ściślej mówiąc, istniejący system stale się przekształca i doskonali.

System informacji statystycznej jest jednym z tych obszarów, w którym trwają najbardziej intensywne prace przygotowawcze do tworzenia jednolitego rynku europejskiego oraz unii gospodarczej i walutowej.

Zadania systemu informacji statystycznej w Unii Europejskiej są bardzo ważne i wszechstronne. Mówiąc bardzo ogólnie, statystyka ma, **po pierwsze**, spełniać rolę narzędzia informacyjnego organów koordynujących i kierujących Unią do podejmowania wszystkich tych decyzji, które w wyniku działań integracyjnych są przesuwane ze szczebla krajowego na szczebel Unii. Proces integracji zmierza bowiem do stworzenia z Unii jednolitego organizmu państwowego, nawet jeśli nie będzie on nazywany państwem z socjologicznego i prawnego punktu widzenia. **Po drugie**, statystyka powinna dostarczać niezbędnego zasobu informacji dla całej Unii: społeczeństw wchodzących w skład Unii, instytucji gospodarczych, partii politycznych, stowarzyszeń i organizacji społecznych, instytucji naukowych itp. Jak wyraził się wiceprzewodniczący Komisji Unii pan Henning Christophersen „statystyka dostarcza materiału, który pozwala obywatelom Europy kształtować pogląd na ile dobrze lub źle politycy i aparat urzędniczy wpływa lub usiłuje wpływać na ich życie”.¹⁾

Prawo do publicznego dostępu do informacji traktowane jest jako niezbędny w warunkach demokracji atrybut procesów podejmowania decyzji i warunek zdobycia zaufania do decyzji podejmowanych przez administrację. Stwierdza to wyraźnie jedna z Deklaracji przyjętych w Traktacie w sprawie UE.²⁾

Organem informacyjnym Unii jest Europejski Urząd Statystyczny zwany w skrócie Eurostat. Odpowiada on przed organami Unii, zwłaszcza przed parlamentem i Komisją, za tworzenie i funkcjonowanie systemu informacji statystycznej w Unii.

Aby uniknąć odrębnego systemu zbierania i opracowywania informacji, który nakładałby się na istniejące narodowe systemy informacji przyjęto, że bazę informacyjną UE stanowią będą informacyjne systemy statystyki krajów — członków Unii organizowane i prowadzone przez służby oficjalnej statystyki tych krajów. Ustalenie to po nowemu stawia problem przyjęcia w poszczególnych krajowych statystykach jednolitych rozwiązań metodologicznych dotyczących zakresu, treści, sposobu ujmowania i opracowania informacji, a także przyjęcia wspólnych klasyfikacji i nomenklatur dla określenia rodzajów działalności społeczno-gospodarczej, dla

identyfikacji materiałów, wyrobów, usług, jednostek terytorialnych itp.

O znaczeniu, jakie przywiązują organy UE do spraw statystyki świadczy m.in. bardzo duża liczba różnych przepisów prawnych — decyzji, dyrektyw, regulacji, obowiązujących w Komisji. W 1993 r. obowiązywało w Komisji prawie 150 takich przepisów, wydano także ponad 80 zmian do tych przepisów, a dalszych 30 było w trakcie rozpatrywania.³⁾ Tak znaczna liczba przepisów dotyczących statystyki świadczy zapewne również o ogromnej trudności przyjęcia bardziej trwałych rozwiązań prawnych, w tym zwłaszcza jednolitych przepisów regulujących w sposób bardziej kompleksowy rolę Eurostatu, która postrzegana jest dość jednoznacznie w służbach statystycznych krajów Unii jedynie w dziedzinie harmonizacji statystyki niezbędnej do zarządzania Unią, a zwłaszcza w dziedzinie wprowadzania wspólnych klasyfikacji.⁴⁾

Istotne znaczenie dla określenia roli Eurostatu w kształtowaniu systemu informacyjnego statystyki we Wspólnotach Europejskich (obecnie w UE), miało utworzenie Europejskiego Komitetu Doradczego w sprawach Informacji Statystycznej w Dziedzinie Ekonomicznej i Społecznej.⁵⁾ W skład Komitetu, pracującego pod przewodnictwem Dyrektora Generalnego Eurostatu wchodzi po 3 przedstawicieli z każdego kraju członkowskiego, a mianowicie kierownik urzędu statystycznego oraz dwóch przedstawicieli reprezentujących różne grupy użytkowników informacji statystycznej (pracodawcy, pracownicy, przedstawiciele nauki).

W sprawach programu badań statystycznych na obszarze Unii decydującą rolę odgrywa Komitet Programowy do Spraw Statystyki, a skład którego wchodzi kierownicy krajowych służb statystyki oficjalnej.⁶⁾ Komitet Programowy formuluje zwłaszcza opinie w sprawach tematów badań, mających priorytetowe znaczenie dla Komisji z uwzględnieniem ograniczeń finansowych istniejących, zarówno w krajach, jak i w Unii. Komitet wyraża również swoje stanowisko co do instrumentów prawnych niezbędnych do podjęcia w ramach Komisji w celu zapewnienia realizacji programu.

W dotychczasowych programach badań i opracowań statystycznych w ramach Unii zasadniczy priorytet nadawano badaniom w dziedzinie statystyki gospodarczej. W tej dziedzinie osiągnięto w okresie ostatnich 20 lat największy postęp. Niemniej jednak i w statystyce gospodarczej istnieją słabe punkty. Nadal obserwuje się brak pełnej harmonizacji i porównywalności nawet w tak „czułych” dziedzinach, jak rachunki narodowe, obliczenia dotyczące deficytu budżetowego i załadowania poszczególnych krajów, wskaźniki cen itp.⁷⁾

W ostatnim okresie, przy różnych okazjach, podkreśla się potrzebę odrobienia istniejących opóźnień w ramach statystyki społecznej. W tej dziedzinie obserwuje się jednak nadal znaczne zróżnicowanie statystyk krajowych oraz duże trudności w osiągnięciu jednolitych metod badań.⁸⁾ Również obserwowana w Eurostatie pewna rezerwa do takich obszarów badań, jak statystyka kryminalna, statystyka

³⁾ J. Hibbert: *Rozwój statystyki we Wspólnotach Europejskich*, „Transactions of the Manchester Statistical Society”, Session 1992—1993.

⁴⁾ Tamże.

⁵⁾ Decyzja Komisji 91/116/EEC z dnia 25 lutego 1991.

⁶⁾ Utworzony na podstawie Decyzji Euratomu nr 89/382 (opublikowanej w Official Journal of the European Communities No L 181 z dnia 28 czerwca 1989, s. 47).

⁷⁾ *Convergence and transparency*, wywiad z Alberto De Michelis'em, „Sigma”, *The bulletin of the European Statistics*, nr 4/1993, wyd. Eurostat 1993, str. 15.

⁸⁾ *Statistics and Solidarity*, wywiad z Dyr. Gen. Eurostatu Yves Franchet'em, „Sigma”, wyd. cyt. nr 4/1993, str. 7.

¹⁾ Z przemówienia z okazji podpisania Wspólnej Deklaracji o Współpracy między urzędami statystycznymi Bułgarii, Czech, Polski, Rumunii, Słowacji, Słowenii i Węgier, patrz *Statistics in Transition* Vol. 1, nr 3.

²⁾ Deklaracja w sprawie dostępu do informacji, przyjęta przez Konferencję w Maastricht 7 lutego 1992 r.

wymiaru sprawiedliwości, statystyka kultury musi być zrewidowana w najbliższym czasie.⁹⁾

PROGRAM ROZWOJU SYSTEMU STATYSTYCZNEGO UE DO 1997 R.

Pogłębiające się procesy integracyjne w ramach Wspólnoty Europejskiej, które znalazły prawny wyraz w Akcie Końcowym podpisanym w Maastricht oraz w Traktacie w sprawie UE, podpisanym w Brukseli 12 lutego 1992 r. wymagają od służb statystycznych krajów Unii podjęcia kolejnych kroków zmierzających do doskonalenia statystyki Unii. Istnieje zwłaszcza konieczność określenia priorytetowych obszarów badań i analiz statystycznych, zgodnych z przyjętymi na najbliższe lata kierunkami rozwoju politycznego i gospodarczego Unii.

W lipcu 1993 r. Rada Unii podjęła Decyzję w sprawie priorytetowych kierunków rozwoju statystyki.¹⁰⁾ Decyzja określiła przede wszystkim podstawowe strategiczne zadania SIS Unii, które polegają na:

- 1) opracowywaniu i rozpowszechnianiu standardów, metod i struktur organizacyjnych, które powinny zapewnić porównywalność, rzetelność i zgodność informacji statystycznej opracowywanej w ramach całej Wspólnoty,
- 2) dostarczaniu instytucjom europejskim oraz rządów krajów członkowskich niezbędnej im informacji do realizacji polityki Wspólnoty oraz do kontroli i oceny rezultatów tej polityki,
- 3) udostępnianiu informacji statystycznej społeczeństwu Europy, a także przedsiębiorstwom oraz innym jednostkom prowadzącym działalność gospodarczą lub społeczną i wykorzystującym informacje do podejmowania decyzji,
- 4) współdziałaniu w dziedzinie doskonalenia systemów statystycznych krajów członkowskich oraz pomoc krajom rozwijającym się, a także krajom zmierzającym do wprowadzenia gospodarki rynkowej.

Dla realizacji wymienionych zadań statystyka musi zapewnić:

- opracowanie wspólnych klasyfikacji, metod i definicji, które mogłyby być zastosowane bezpośrednio we wszystkich krajach członkowskich,
- prowadzenie wspólnych badań statystycznych według jednolitych metod,
- opracowanie, analizę i publikowanie wyników badań statystycznych dotyczących Wspólnoty i obejmujących również porównania między krajami oraz regionami,
- współdziałanie w procesie wyrównywania poziomów działalności narodowych służb statystycznych poprzez organizowanie wspólnych akcji szkoleniowych,
- pomoc w rozwoju systemów statystycznych, zarówno krajów członkowskich, jak i innych krajów poprzez organizowanie współpracy, wymianę technologii i doświadczeń między krajami członkowskimi i pozostałymi krajami.

Niezależnie od bezpośredniej współpracy z narodowymi służbami statystycznymi krajów członkowskich, system statystyczny Unii powinien zapewnić również współdziałanie z systemem informacyjnym krajów EFTA¹¹⁾, stanowiących część Europejskiej Przestrzeni Gospodarczej oraz z organizacjami międzynarodowymi, prowadzącymi aktywną działalność statystyczną, zwłaszcza z ONZ oraz jej agendami, a także z OECD.¹²⁾

Podjęjąc decyzję w sprawie priorytetowych kierunków rozwoju statystyki, Rada Unii określiła przede wszystkim główne obszary szczególnego zainteresowania Unii w okresie najbliższych lat, ustalając dla każdego obszaru odpowiedni program priorytetowych badań i analiz do 1997 r. Stanowi to więc wyraźne sformułowanie zapotrzebowania głównych użytkowników informacji na ściśle określony zakres infor-

macji statystycznej. Zgodnie z decyzją Rady priorytety te powinny dotyczyć:

- 1) funkcjonowania Wspólnego Rynku,
- 2) polityki społecznej, integracji gospodarczej i społecznej oraz ochrony konsumenta,
- 3) Unii Gospodarczej i Monetarnej,
- 4) stosunków między Wspólnotą i resztą świata,
- 5) rozwoju technologii i zasobów ludzkich w statystyce.

1) statystyka a potrzeby oceny funkcjonowania Wspólnego Rynku

Podstawowe zadania statystyki z punktu widzenia potrzeb oceny funkcjonowania Wspólnego Rynku polegają na dostarczaniu organom decyzyjnym (rządom, przedsiębiorstwom, instytucjom społecznym) niezbędnej im informacji do pobudzenia konkurencyjności gospodarki Unii na rynkach międzynarodowych, a jednocześnie ułatwiającej zrozumienie funkcjonowania rynku.

Z punktu widzenia potrzeb analizy funkcjonowania Wspólnego Rynku szczególne zadania postawiono przed:

- statystyką niezbędną do formułowania polityki dotyczącej przemysłu i usług, transportu, energii, nauki i postępu technicznego oraz turystyki,
- statystyką niezbędną dla prowadzenia wspólnej polityki rolnej (WPR) i statystyką rybołówstwa,
- statystyką środowiska.

Wszystkie badania statystyczne zakładają wykorzystanie nowych europejskich klasyfikacji zharmonizowanych w znacznym stopniu z klasyfikacjami krajowymi, co powinno zapewnić pełną porównywalność danych dotyczących wszelkich dziedzin działalności w Unii.

Z bardziej szczegółowych zagadnień dotyczących poszczególnych tematów badań należy wymienić:

W części dotyczącej statystyki wymiany towarowej między krajami członkowskimi statystyka powinna zapewnić dane o wymianie towarowej w warunkach likwidacji granic celnych pomiędzy członkami Unii. Rozproszona baza danych Comext-93, zawierająca dane dotyczące handlu i stawek celnych powinna zapewnić bardziej szczegółowe i aktualne dane dzięki rozproszeniu operacji przetwarzania. Powszechne wykorzystanie nowych technologii informatycznych, głównie dysków optycznych (CD ROM) powinno ułatwić dostarczanie szczegółowych danych do wszystkich zainteresowanych instytucji. Jakość tej statystyki zależy od tego na ile będzie ona dostosowana również do potrzeb jednostek gospodarczych i ich gotowości współpracy z systemem statystycznym. Istnieje konieczność przeprowadzenia w tej dziedzinie szerokiej akcji popularyzacyjnej i szkoleniowej.

W części dotyczącej statystyki przedsiębiorstw główne zadania sprowadzają się do poprawy systemu informacji dotyczącej działalności produkcyjnej i usług. Statystyka działalności produkcyjnej powinna zapewnić przede wszystkim: roczne dane dotyczące struktury działalności według sektorów, według klas wielkości w przekroju krajów i w układzie regionalnym, dane niezbędne do obserwacji cykli gospodarczych oraz szczegółowe dane pozwalające na obserwację tendencji w produkcji towarów i usług. Jednocześnie statystycy powinni opracować taki układ treści oraz takie metody uzyskiwania danych, aby można było zapewnić zarówno otrzymanie niezbędnych informacji bez zwiększania obciążenia informacyjnych w przedsiębiorstwach, jak i zwiększyć użyteczność zbieranych informacji dla samych przedsiębiorstw. Wymaga to doskonalenia prac w zakresie standaryzacji, lepszej koordynacji badań oraz nawiązywania bezpośredniej współpracy z przedsiębiorstwami.

Inne ważne zadanie statystyki przedsiębiorstw polega na:

- opracowaniu systemu informacji dla małych i średnich jednostek, w tym ustaleniu specyficznych dla nich wskaźników charakteryzujących zwłaszcza zmiany zachodzące w tej grupie jednostek (tzw. demografia małych jednostek),
- opracowaniu i zebraniu szczegółowych wskaźników charakteryzujących konkurencyjność przedsiębiorstw europejskich, przede wszystkim w porównaniu z przedsiębiorstwami amerykańskimi i japońskimi,

⁹⁾ Tamże.

¹⁰⁾ Council Decision of 22 July 1993 on the framework for priority actions in the field of statistical information 1993 to 1997 (93/464/EEC), Official Journal of the European Communities No L 219/1, 28.08.1993.

¹¹⁾ Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu.

¹²⁾ Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

— doskonaleniu statystyki nauki i techniki (B+R i innowacje) w taki sposób, aby zapewniała ona ocenę wpływu tego czynnika na wzrost wydajności i poprawę konkurencyjności działalności produkcyjnej. Statystyka B+R powinna zapewnić uzyskiwanie nowych informacji umożliwiających ocenę technologicznego potencjału poszczególnych regionów oraz wdrażania innowacji. Przewiduje się zacieśnienie współpracy w tej dziedzinie z odpowiednimi służbami OECD.

W statystyce usług jednym z podstawowych i nie rozwiązanych dotąd zadań jest ujednoczenie metodologii badań przedsiębiorstw i instytucji usługowych, w tym badań dotyczących wzrostu pomocniczej działalności usługowej w przedsiębiorstwach. Do wypracowania ostatecznych rozwiązań w tej dziedzinie istnieje potrzeba przeprowadzenia szeregu badań pilotażowych, wspieranych i koordynowanych ze szczebla Wspólnoty. W statystyce usług, metodologia badań podmiotowych powinna być uzupełniona o metodologię badań funkcjonalnych, pozwalających uzyskać dane dotyczące usług w jednostkach naturalnych oraz dane dotyczące cen usług.

Z punktu widzenia potrzeb Wspólnego Rynku szczególnego znaczenia nabiera statystyka usług finansowych, usług świadczonych przedsiębiorstwom, usług sektora telekomunikacji, usług audiowizualnych. Z drugiej strony, nowa sytuacja powstała w wyniku przyjęcia traktatu w sprawie Unii Politycznej, stawia przed statystyką pilne zadanie zapewnienia informacji dotyczących ubezpieczeń społecznych, oświaty, zdrowia, poziomu życia, wypoczynku, działalności kulturalnej, sportu itp. Statystyka ta powinna opierać się zarówno na podejściu podmiotowym, dostarczając informacji o „przedsiębiorstwach usługowych”, zwłaszcza w zakresie świadczenia usług nierynkowych, jak i na ścisłym powiązaniu tego systemu z analizą funkcjonalną wydatków publicznych. Rozwój statystyki przedsiębiorstw usługowych musi być powiązany z systemem informacyjnym wykorzystującym rejestry, obejmujące działalność socjalną oraz rzemiosło.

W statystyce transportu, zgodnie z traktatem podpisanym w Maastricht, priorytetowym zadaniem jest stworzenie nie istniejącej dotychczas na poziomie Unii statystyki transportu lotniczego i morskiego. Istnieje również potrzeba rozszerzenia informacji dotyczącej wykorzystania infrastruktury i środków transportu. Wysoki priorytet powinien być nadany statystyce transportu pasażerskiego.

W statystyce energii wysiłki koncentrować się będą na doskonaleniu bilansowania surowców energetycznych, zarówno w ujęciu syntetycznym jak i szczegółowym. Powinny być rozwijane badania dotyczące cen i zużycia energii, badania dotyczące zaopatrzenia w energię w ujęciach regionalnych, badania dotyczące substytucji surowców energetycznych, racjonalizacji wykorzystania energii, eksploatacji odnawialnych surowców energetycznych, wpływu na środowisko emisji szkodliwych substancji (CO₂, SO₂ itp.) towarzyszącej przetwarzaniu surowców energetycznych.

PROGRAM BADAŃ NA POTRZEBY WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ (WPR)

Statystyka rolnicza należy do najbardziej rozwiniętych dziedzin statystyki w UE. Mimo, że udział rolnictwa w PKB krajów Wspólnoty stanowi mniej niż 10%, a np. usługi — powyżej 60%, to z uwagi na ogromne znaczenie polityki rolnej dla wszystkich krajów Unii oraz z uwagi na to, że subsydia związane z realizacją polityki rolnej angażują 2/3 budżetu Unii, tak silnie akcentuje się potrzebę dysponowania niezbędnym zasobem informacji z tej dziedziny.¹³⁾

Realizacja WPR w ramach Unii wymaga wprowadzenia istotnych zmian w funkcjonowaniu aktualnego systemu statystyki rolniczej. Zmiany te powinny dotyczyć zwłaszcza metod zbierania informacji dotyczących rozmiarów i struktury produkcji rolniczej, prognoz produkcji rolniczej, cen i dochodów. Ważnym zadaniem jest również maksymalne ograniczenie zbyt dużych obciążeń nakładanych na gospodarstwa rolne.

¹³⁾ *Extensive statistics for far-reaching policies*, Wywiad z Dyr. Gen. Eurostatu Yves Franchet'em, „Sigma”, wyd. cyt. nr 3/1993, s. 5.

Wprowadzenie parametrów stabilizujących poziom produkcji w różnych działach produkcji roślinnej zwiększa zapotrzebowanie na dane statystyczne odpowiadające niezbędnym wymogom jakości, porównywalności i terminowości. Aby jednocześnie maksymalnie ograniczyć wzrost kosztów badań rolniczych istnieje potrzeba doskonalenia metod badań reprezentacyjnych, metod prognozowania oraz metod obserwacji za pomocą zdjęć lotniczych.

Statystyka produkcji zwierzęcej musi zapewnić elastyczny system opracowania danych, których zakres musi być dostosowany do zmieniających się sytuacji na rynku. Znaczącej poprawy wymaga informacja dotycząca uboju.

Ważnym kierunkiem doskonalenia statystyki rolniczej powinno być zapewnienie sporządzania bilansów charakteryzujących zaopatrzenie i zużycie różnych produktów roślinnych i zwierzęcych, a także bilansów pasz dla umożliwienia oceny stopnia samowystarczalności i zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych. Znaczenie tej statystyki wynika również z tego, że musi być ona wykorzystywana w trakcie przygotowania umów międzynarodowych, zwłaszcza w ramach GATT.

Istniejące nadal w ramach Unii duże zróżnicowanie dochodów ludności rolniczej wymaga doskonalenia statystyki cen produktów rolnych oraz dochodów. Powinny być podejmowane i rozwijane prace nad modelami prognostycznymi i symulacyjnymi (krótko- i średniookresowymi), wykorzystującymi bazę danych sektora rolniczego. Wykorzystanie tych modeli powinno wspomagać podejmowanie decyzji dotyczących WPR.

Narzędziem usprawniającym wykorzystanie informacji powinno być utworzenie nowego banku danych (Eurofarm), gromadzącego dane z różnych badań rolniczych oraz ze źródeł administracyjnych. Zakłada się także organizację podsystemu statystyki przemysłu rolno-spożywczego opartego na pełniejszym wykorzystaniu danych uzyskiwanych ze statystyki rolniczej oraz statystyki przedsiębiorstw.

Statystyka rybołówstwa powinna zapewnić dostarczenie danych do potrzeb zarządzania rynkiem, prowadzenia polityki zachowania zasobów rybnych oraz restrukturyzacji przemysłu przetwórstwa rybnego.

Tak więc, zintegrowany system statystyki rolniczej Unii powinien składać się z szeregu modułów zdefiniowanych na poziomie Unii, a każdy kraj powinien korzystać z tego systemu w zależności od warunków lokalnych. Przewiduje się, że podstawowymi modułami tego systemu będą:

- badania strukturalne,
- statystyka bieżąca pogłowia zwierząt i produkcji roślinnej,
- dane wartościowe dotyczące cen i dochodów.

Specjalizowanymi modułami będą: statystyka leśnictwa, statystyka środowiska, statystyka przemysłu rolno-spożywczego.¹⁴⁾

Statystyka środowiska

Priorytetowe kierunki rozwoju statystyki środowiska UE do 1977 r. dotyczą:

- wprowadzenia systemu zbierania danych dotyczących odpadów, stosownie do przepisów prawnych Unii w sprawie zagospodarowania odpadów,
- wprowadzenia systemu zbierania danych w ramach badań emisji zanieczyszczeń oraz odpadów i kosztów zapobiegania i zwalczania zanieczyszczeń, identyfikacja i charakterystyka przemysłów ekologicznych,
- współdziałania w ramach Europejskiej Przestrzeni Gospodarczej w utworzeniu rejestru emisji zanieczyszczeń i odpadów według sektorów ekonomicznych (tzw. Projekt Corinair),
- harmonizacji statystyki wydatków publicznych na ochronę środowiska oraz na prace B+R w tej dziedzinie,
- opracowywanie wskaźników i analiz statystycznych dotyczących transportu, produkcji surowców i energii, przemy-

¹⁴⁾ *Flexibility and precision*, Wywiad z Dyrektorem Statystyki Rolnictwa, Rybołówstwa i Środowiska Eurostatu D. Heath'em, „Sigma”, wyd. cyt. nr 3/1993, s. 14.

słu, rolnictwa i turystyki z uwzględnieniem aspektów ekologicznych,

- udział w pracach międzynarodowych nad rachunkami satelitarnymi dotyczącymi środowiska.

2) Statystyka a potrzeby polityki społecznej, integracji gospodarczej i społecznej oraz ochrony konsumenta

Dla formułowania zasad oraz nadzoru nad realizacją wspólnej polityki społecznej w ramach Unii, statystyka musi zapewnić niezbędny zasób informacji dotyczących zatrudnienia, sytuacji materialnej i warunków pracy, oświaty i dokształcania, zdrowia i bezpieczeństwa społecznego, statystyki regionalnej i lokalnej oraz statystyki ochrony konsumentów.

W statystyce zatrudnienia wysiłki zmierzają do poprawy rzetelności i kompletności wyników bieżących badań siły roboczej (LFS).¹⁵⁾ Ten typ badań będzie odgrywał podstawową rolę w statystyce zatrudnienia, zwłaszcza po przyjęciu wytycznych przewidzianych w traktacie z Maastricht w sprawie obowiązków Unii, dotyczących stymulowania adaptacji pracowników do zmian zachodzących w produkcji poprzez podnoszenie i zmianę kwalifikacji.¹⁶⁾ Bieżące badania siły roboczej powinny także zapewnić uzyskiwanie miesięcznych wskaźników bezrobocia oraz danych dotyczących niepełnozatrudnionych, pracujących w kilku miejscach pracy, zmiany miejsc pracy, szkolenia itp.

W statystyce sytuacji materialnej ludności, warunków pracy i bezpieczeństwa społecznego priorytet nadaje się:

a) statystyce ludności, która powinna zapewnić spójne i porównywalne dane dotyczące sytuacji i trendów demograficznych, prognoz demograficznych, mobilności ludności, aktywności zawodowej według wykształcenia i wieku, migracji ludności poza obszar Unii oraz utworzenie systemu informacji, dotyczącego stanu liczebnego i ruchu migracyjnego dla krajów Unii i krajów EFTA.

b) statystyce warunków pracy, która powinna zapewnić: 1) informacje dotyczące warunków pracy w zależności od rodzaju umowy o pracę, 2) informacje o czasie pracy, 3) poprawę informacji dotyczących wynagrodzeń i kosztów pracy, zwłaszcza poprzez rozszerzenie badań struktury wynagrodzeń, badań poziomu wykształcenia, 4) badanie poziomu wynagrodzeń według wielkości przedsiębiorstw, sektorów działalności, płci i regionów, 5) opracowywanie krótkoterminowych wskaźników kosztów pracy, 6) informacje dotyczące społecznych stosunków pracy (strajki, członkostwo związków zawodowych, umowy zbiorowe itp.).

c) statystyce warunków życia i bezpieczeństwa społecznego. Ta dziedzina statystyki powinna zapewnić większą porównywalność i częstotliwość danych, dotyczących spożycia i warunków życia gospodarstw domowych, utworzenie bazy danych dotyczących zróżnicowania dochodów, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, utworzenie europejskiego panelu dotyczącego dochodów i warunków życia gospodarstw domowych, doskonalenie wskaźników pomiaru ubóstwa, zapewnienie aktualizacji w okresach miesięcznych danych o warunkach socjalnych osób upośledzonych, opracowanie systemu zbierania danych dotyczących „budżetu czasu” Obywatela Europy, opracowanie danych niezbędnych dla świadczenia pomocy rodzinom.

W statystyce oświaty i dokształcania powinien nastąpić rozwój statystyki szkolnictwa, w tym szkolenia zawodowego. Statystyka ta powinna uwzględniać rzeczywistą sytuację istniejącą w krajowych systemach kształcenia i zapewnić dane porównywalne dla całej Wspólnoty. W statystyce tej należy wykorzystywać przede wszystkim istniejące dane w rejestrach administracyjnych.

W statystyce ochrony zdrowia powinien nastąpić rozwój analiz przyczyn zachorowań i zgonów. Statystyka ta powinna się rozwijać w ścisłej współpracy z organizacjami międzynaro-

dowymi, a zwłaszcza ze Światową Organizacją Zdrowia. Ujednolicenia wymaga statystyka wypadków przy pracy i zachorowalności na choroby zawodowe.

W statystyce regionalnej i lokalnej przewidywane są następujące kierunki rozwoju:

- bardziej konsekwentne rozwijanie systemu rachunków regionalnych wszystkich krajów członkowskich, w tym nowych landów Niemiec.
- poprawa porównywalności i dokładności wskaźników regionalnych wykorzystywanych w charakterze parametrów przy podziale funduszy strukturalnych,
- zapewnienie danych dotyczących sektora publicznego w przekrojach regionalnych,
- stworzenie wspólnego systemu informacji regionalnej charakteryzującej podział terytorialny Unii na lokalne rynki zatrudnienia, obszary zurbanizowane itp. oraz zapewnienie gromadzenia i przetwarzania danych umożliwiających prezentację informacji w formie kartograficznej dla wydzielonych obszarów i regionów,
- opracowanie systemu wskaźników charakteryzujących potencjalne możliwości rozwoju regionalnego: stan liczebny i kwalifikacje zasobów siły roboczej, inwestycje, zasoby infrastruktury, możliwości innowacyjne, rozwój przedsiębiorczości charakteryzowanej za pomocą liczby powstających i likwidowanych jednostek gospodarczych.

Statystyka ochrony konsumentów powinna zapewnić informacje charakteryzujące: 1) wpływ wykorzystywania różnych wyrobów i usług na zdrowie i bezpieczeństwo, w tym wypadki w miejscu zamieszkania i w trakcie spędzania wolnego czasu, 2) trendy w wydatkach konsumentów według sektorów i metod dystrybucji (sprzedaż tradycyjna i sprzedaż wysyłkowa na zamówienie).

3) Statystyka na potrzeby Unii Gospodarczej i Walutowej

Statystyka powinna odgrywać podstawową rolę w analizie i kontroli procesu zbliżania (zbieżności) rozwoju gospodarczego krajów Unii prowadzącego do utworzenia Europejskiej Unii Walutowej (EUW). „Kiedy nadejdzie moment podjęcia decyzji przez Komisję, który kraj członkowski jest przygotowany do wstąpienia do Unii Gospodarczej i Walutowej i kiedy to może nastąpić, to decyzje takie będą podejmowane głównie na podstawie wskaźników statystycznych.”¹⁷⁾

Rozwijając badania własne oraz wykorzystując inne istniejące źródła, zwłaszcza w zakresie informacji bankowej i finansowej, statystyka powinna zapewnić niezbędne informacje obejmujące: rachunki narodowe (rachunki niefinansowe i finansowe), statystykę sektora publicznego, statystykę bilansu płatniczego, statystykę cen, wskaźniki charakteryzujące koordynację polityki walutowej, statystykę ECU, statystykę handlu zagranicznego.

Rachunki narodowe stanowiąc będą nadal kamień węgielny analiz makroekonomicznych. Od 1988 r. produkt narodowy brutto (PNB) wykorzystywany jest jako podstawowy wskaźnik charakteryzujący poziom rozwoju krajów Unii. Jednocześnie podejmuje się szereg prac kontrolnych i oceniających porównywalność i reprezentatywność danych dotyczących PNB w krajach UE. Prace te mają nadal bardzo wysoki priorytet. Dotyczą one zwłaszcza:

- pełnego przestrzegania zasad ESA (Europejski System Zintegrowanych Rachunków Gospodarczych), w tym wdrożenia zaktualizowanej wersji tych rachunków,
 - zwiększenia dokładności szacunków PNB,
 - zapewnienia, aby rachunki narodowe w sposób bardziej wszechstronnie charakteryzowały działalność gospodarczą.
- Istotnej poprawy jakości rachunków narodowych oczekuje się w najbliższej przyszłości, zwłaszcza od przewidywanej inwentaryzacji źródeł i metod obliczeń, mającej na celu sprawdzenie porównywalności PNB w związku z przyjęciem PNB za podstawę określenia wysokości wpłat do budżetu Unii.

¹⁷⁾ Resources to match responsibilities. Wywiad z Wiceprezydentem Komisji H. Christophersenem, „Sigma”, wyd. cyt. nr 4/1993, s. 4.

¹⁵⁾ Są to badania reprezentacyjne prowadzone w wybranych losowo gospodarstwach domowych. Podobne badania prowadzi GUS. W Polsce noszą one nazwę BAEL (badania aktywności ekonomicznej ludności).

¹⁶⁾ Art. 123 traktatu przyjętego w Maastricht.

Utworzenie EUW wymagać będzie od statystyki opracowania zbiorczych rachunków gospodarczych dla Unii jako całości, m.in. w celu określenia pozycji UE wobec reszty świata. W tym celu niezbędne będą spójne dane dotyczące zagranicznych aktywów i pasywów.

Statystyka sektora publicznego. Ten dział tematyczny obejmuje statystykę przedsiębiorstw publicznych oraz statystykę administracji publicznej. W pierwszym przypadku zadanie polega na utworzeniu odpowiedniego podzbioru w ramach statystyki przedsiębiorstw, w drugim — chodzi o poprawę jakości istniejącej statystyki, czyli zapewnienie terminowości, porównywalności oraz większej szczegółowości informacji z punktu widzenia potrzeb EUW. Statystyka przedsiębiorstw publicznych powinna zapewnić wyróżnienie w rejestrze przedsiębiorstw kryteriów określających stopień kontroli tych przedsiębiorstw przez władze administracji publicznej. Realizacja tego zadania wymaga przede wszystkim odpowiednich prac metodologicznych, pozwalających na wyraźne rozgraniczenie przedsiębiorstw prywatnych i publicznych. Dla przedsiębiorstw sektora publicznego należy zapewnić dane dotyczące ich zadłużenia gwarantowanego przez władze administracyjne.

Statystyka administracji publicznej musi zapewnić dane dotyczące dochodów i wydatków oraz zadłużenia i sposobu jego finansowania. Oznacza to również potrzebę zapewnienia oceny poziomu wydatków inwestycyjnych. Dane te mogą być uzyskiwane z rachunków narodowych.

Statystyka bilansu płatniczego powinna odgrywać istotną rolę z punktu widzenia oceny sytuacji gospodarczej, finansowej i monetarnej, zarówno członków UE, jak i całej Unii. Stanowi ona bowiem źródło wiarygodnej informacji na temat międzynarodowych przepływów makroekonomicznych, takich jak sprzedaż i zakup wyrobów i usług, dochody, niepożądane transfery, inwestycje bezpośrednie oraz inne przepływy kapitałowe i pieniężne. Obecnie statystyka bilansu płatniczego jest zróżnicowana pod względem szczegółowości, jakości i terminowości, co więcej, względy poufności obowiązujące w niektórych krajach członkowskich uniemożliwiają przekazywanie danych do Unii. Istnieje więc potrzeba przyjęcia w UE zasad obowiązujących w Międzynarodowym Funduszu Walutowym oraz wprowadzenia generalnych zmian i harmonizacji w systemie zbierania danych w ramach Unii.

Statystyka cen. Dane dotyczące wskaźników cen odgrywają podwójną rolę w aspekcie EUW. Po pierwsze, służą one do oceny stopnia stabilizacji cen, co, zgodnie z ustawodawstwem UE, stanowi podstawowy cel Europejskiego Systemu Banków Centralnych i, po drugie, wskaźniki cen wykorzystywane będą jako podstawowe kryterium oceny stopnia dojrzałości gospodarki do wstąpienia do unii walutowej z uwagi na to, że warunkiem wstąpienia do EUW jest obniżenie do określonego poziomu wskaźnika inflacji mierzonej za pomocą wskaźnika cen konsumpcyjnych. Wprawdzie obecnie w ramach Komisji są opracowywane i publikowane miesięczne wskaźniki cen konsumpcyjnych, nie są one jednak w pełni spójne. Brak również właściwych wskaźników cen dla całej Unii. Z uwagi na szczególną wrażliwość krajów na zmiany w metodach liczenia tych wskaźników, zmiany w tej dziedzinie są szczególnie trudne do przeprowadzenia. Dotyczy to, zarówno metod obliczeń jak i doboru standardowego „koszyka”, częstotliwości, wyboru roku bazowego itp. Wyrażane są również opinie, aby dopuścić funkcjonowanie podwójnego systemu wskaźników cen: krajowych odzwierciedlających wzory konsumpcyjne w poszczególnych krajach oraz wskaźniki cen dla Wspólnoty, które charakteryzowałyby zmiany kosztów utrzymania na obszarze Wspólnoty i byłyby wykorzystywane do określania polityki walutowej w UE.¹⁸⁾

Statystyka handlu zagranicznego. Głównym zadaniem tej statystyki jest poprawa wewnętrznej porównywalności wyników wymiany towarowej z zagranicą przekazywanych przez krajowe służby statystyczne do Eurostatu. Wymaga to pełnej harmonizacji metodologii statystyki handlu zagranicznego w skali międzynarodowej, a więc zarówno w krajach Unii, jak

i w krajach EFTA, w krajach przekształcających swoje gospodarki na tory gospodarki rynkowej oraz w USA i w Kanadzie.

W porządkowaniu metodologii statystyki handlu zagranicznego priorytet należy nadać statystyce wymiany towarowej oraz tym rodzajom usług, które są bezpośrednio związane z wymianą towarową i które są niezbędne do opracowania statystyki bilansu płatniczego (koszty transportu, ubezpieczeń, kontraktów itp.). Konieczne jest także kontynuowanie prac nad doskonaleniem nomenklatury scalonej (CN), zwłaszcza z uwzględnieniem postępu technicznego oraz potrzeb powiązania jej z innymi klasyfikacjami obowiązującymi w UE. Przewiduje się, że poprawa jakości danych handlu zagranicznego powinna nastąpić w wyniku poprawy metodologii badań w poszczególnych krajach oraz wdrożenia ujednoczonych programów komputerowych dla Unii w zakresie kontroli i korekty.

4) Statystyka a potrzeby analizy stosunków UE z resztą świata

W tej dziedzinie statystyka musi spełniać podwójne zadanie. Po pierwsze, musi zapewnić pełną porównywalność i wysoką jakość danych niezbędnych do analiz międzynarodowych, głównie poprzez wdrożenie jednolitych standardów informacyjnych; po drugie, służba statystyczna UE musi spełniać funkcje koordynacyjne oraz udzielać pomocy w szczególności krajom Europy Wschodniej i krajom rozwijającym się w osiągnięciu pełnej harmonizacji metod badań z metodami stosowanymi w Europie Zachodniej. Realizacji tego drugiego zadania powinna sprzyjać pomoc techniczna w formie udostępnienia pełnej informacji na temat metodologii oraz organizacji badań w krajach z rozwiniętą gospodarką rynkową, a zwłaszcza UE. Ważną formą tej pomocy powinno być także szkolenie większej liczby specjalistów, połączone z bezpośrednią pomocą we wdrażaniu konkretnych projektów badań.

5) Rozwój technologii i zasobów ludzkich w statystyce

Program przekształceń, istniejących obecnie, krajowych systemów informacji statystycznej w zintegrowany system informacyjny Unii musi uwzględniać wszelkie aspekty zmian zachodzących w technologii zbierania, przetwarzania, wymiany i rozpowszechniania informacji i towarzyszące tym zmianom potrzeby stałego podnoszenia kwalifikacji kadr służb statystycznych.

Upowszechnienie statystyki a rozwój informatyki

W najbliższej przyszłości główne zadania statystyki sprowadzają się do zapewnienia informacji odpowiadającej kryteriom jakości, dokładności i zgodności z potrzebami. Stopniowo jednak będzie rosło znaczenie skrócenia terminów dostępności informacji oraz zwiększenia możliwości analitycznych tej informacji. Tak więc, tradycyjny nacisk na systemy przetwarzania danych będzie przesuwany w kierunku tworzenia systemów telekomunikacyjnych, zdolnych do przesyłania dużych zasobów informacji przechowywanych w rozproszonych bazach danych, systemów zapewniających bezpośrednio połączenie systemów krajowych z Komisją Wspólnoty, co oznaczać będzie tworzenie sprawnego zdecentralizowanego europejskiego systemu informacji.

Dla krajów członkowskich największe znaczenie będzie miała realizacja dwóch projektów:

1. **Projekt rozproszonego systemu** informacyjnego usług statystycznych.¹⁹⁾ Projekt ten powinien zapewnić cały system usług statystycznych związanych ze zbieraniem, przetwarzaniem i rozpowszechnianiem informacji statystycznych w ramach Europejskiego Systemu Statystyki. Podstawowymi założeniami takiego systemu powinny być:

— uwzględnienie faktycznie funkcjonujących krajowych systemów informacji statystycznej oraz przyjętych standardów,

¹⁸⁾ *Boosting mutual trust*, Wywiad z Fabio Colasanti — Dyrektorem Analiz Gospodarczych w Komisji, „Sigma”, wyd. cyt. nr 4/1993, s. 12.

¹⁹⁾ *The distributed statistical information services (DSIS)*.

— standaryzacja elektronicznej wymiany informacji (EDI), która powinna objąć ogólne zasady transmisji danych, elementy składowe komunikatów dotyczących danych jednostkowych, zastosowanie standardów w komunikatach przesyłanych w ramach EDI, oprogramowanie wspierające standardy EDIFACT²⁰) oraz ich współdziałanie z zastosowaniami,

— infrastruktura techniczna, tj. odpowiednio wyposażone ośrodki zapewniające maksymalną automatyzację przepływu informacji pomiędzy uczestnikami systemu.

W charakterze pilotowego zastosowania DSIS przewiduje się wdrożenie w trybie pilnym projektu dotyczącego wymiany towarowej wewnątrz UE.

2. Utworzenie sieci punktów rozpowszechniania informacji statystycznej w ramach UE. Punkty rozpowszechniania statystyki powinny być rozmieszczane możliwie najbliżej użytkowników. Ich zadaniem jest zapewnienie doradztwa dotyczącego dostępności informacji statystycznej oraz udostępnianie potrzebnych informacji. W tym celu przewiduje się bezpośrednie połączenie informacyjne Eurostatu z krajowymi zbiorami statystycznymi. System taki wymagać będzie zapewnienia bieżącej wymiany i aktualizacji informacji pomiędzy Eurostatem i służbami statystycznymi krajów, przeszkolenia pracowników punktów informacyjnych w dziedzinie kontaktów z użytkownikami oraz ścisłego określenia zasad i trybu przekazywania informacji.

Szkolenie statystyków

Kontynuowany będzie system szkolenia w ramach TES (Training of European Statisticians). Konieczny będzie także rozwój efektywnego europejskiego systemu szkolenia zawodowego, który, z jednej strony, będzie wykorzystywał doświadczenia szkolenia prowadzonego w poszczególnych krajach, a z drugiej strony, będzie promował wykorzystanie najnowocześniejszych technologii w procesie zbierania, przetwarzania i analizy danych statystycznych. System szkolenia powinien przewidywać pełniejsze wykorzystanie doświadczeń praktyki statystycznej, doświadczeń nauczania dyscyplin statystycznych na wyższych uczelniach oraz statystyki w sektorze prywatnym.

ROZSZERZENIE PRAC BADAWCZO-ROZWOJOWYCH W STATYSTYCE

Sama statystyka stanowi ważny obszar prac badawczych. Bez odpowiednich prac badawczo-rozwojowych nie można uzyskać zamierzonej modernizacji statystyki w Unii. Jednym z takich tematów badawczych realizowanych obecnie jest program DOSES (rozwoju systemu eksperckiego w statystyce), nakierowany na zwiększenie stopnia automatyzacji SIS, w tym na tworzenie systemów metainformacji oraz tzw. baz wiedzy. Innym kierunkiem prac badawczo-rozwojowych jest opracowywanie standardów dla pakietów oprogramowania w celu umożliwienia bardziej ścisłej współpracy technologicznej pomiędzy krajowymi służbami oficjalnej statystyki. Przewiduje się, że w ramach Komisji zostaną opracowane zasady wspólnej polityki współpracy technologicznej, przewidującej zlecenie do wykonania określonych systemów oprogramowania, które byłyby następnie wykorzystywane przez statystyków wszystkich krajów UE. W charakterze projektu pilotażowego będzie wykorzystany system Blaise opracowany w CBS Holandii oraz opracowane przez INSEE oprogramowanie prowadzenia i aktualizacji nomenklatury. Przewiduje się wreszcie uruchomienie prac badawczych umożliwiających bardziej szczegółowe grupowania terytorialne w oparciu o nomenklaturę terytorialnych jednostek statystycznych (NUT) z szerokim wykorzystaniem nowych technologii opracowanych w ramach tzw. geograficznego systemu informacyjnego (GIS). Wzrost zapotrzebowania na tego rodzaju informacje wynika z konieczności podjęcia prac zmierzających do wyrównywania poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów, terytorialnej prezentacji da-

nych o środowisku, modyfikacji wspólnej polityki rolnej, lokalnych rynków pracy itp.

POLSKA STATYSTYKA A SYSTEM INFORMACJI STATYSTYCZNEJ UE

Prowadzone od kilku lat w służbach statystycznych w Polsce intensywne prace nad doskonaleniem SIS i dostosowaniem go do zmieniających się potrzeb informacyjnych kraju w okresie przekształceń ustrojowych przewidują również stopniowe zbliżenie stosowanych w naszym kraju metod badań oraz wprowadzanie do polskiej statystyki standardów informacyjnych obowiązujących w UE. Nie sposób w jednym artykule omawiać szerzej tego problemu. Można jedynie wymienić kilka najważniejszych kierunków prac, które realizowano na przestrzeni lat 1989—1994, a które doprowadziły do znacznego zbliżenia polskiej statystyki do systemu informacyjnego Unii. Kierunki te, to przede wszystkim zmiany w programach badań statystycznych zapewniające zebranie niezbędnych informacji do oceny sytuacji ekonomicznej, w tym do bieżącej oceny koniunktury gospodarczej, dostosowanie statystyki do potrzeb systemu rachunków narodowych według SNA/ESA, zorganizowanie (choć jeszcze nie w pełni sprawnego) systemu badań działalności, tzw. małych jednostek, badań prywatyzacji, badań rynku kapitałowego, w tym wykorzystania kapitału zagranicznego w Polsce, wdrożenie nowego systemu informacji o rynku pracy, objęcie badaniami warunków bytu wszystkich grup ludności, znaczne rozszerzenie badań reprezentacyjnych, wdrożenie najważniejszych klasyfikacji obowiązujących w UE. Istotne zmiany następują w zasadach udostępniania informacji zmierzające do zapewnienia równego dostępu do informacji wszystkim użytkownikom z jednoczesnym zapewnieniem pełnej ochrony informacji jednostkowych uzyskiwanych w procesie badań statystycznych. W sumie, można ocenić, że statystyka polska w wielu dziedzinach znacznie zbliżyła się do ogólnego poziomu funkcjonującego w UE, a w niektórych dziedzinach, zwłaszcza w obszarze statystyki społecznej może być równorzędnym partnerem statystyki wielu przodujących krajów Unii.

Jednocześnie, analizując przyjęty w 1993 r. program rozwoju statystyki UE do 1997 r., należy zauważyć, że w kilku dziedzinach zmiany zapoczątkowane w polskiej statystyce muszą być nadal kontynuowane tak, aby w momencie podjęcia decyzji w sprawie przyjęcia Polski do UE polski system statystyczny był w pełni przygotowany do spełniania swoich nowych funkcji, jak również, aby mógł zapewnić niezbędny zasób informacji w procesie negocjacji w sprawach przyjęcia do UE.

Należałoby rozważyć także, czy w celu nadania dalszym pracom nad doskonaleniem polskiej statystyki bardziej zorganizowanego i planowego charakteru, nie należałoby opracować kilkuletniego (np. 3-letniego) programu badań statystycznych, który wychodząc z zadań sformułowanych w programie rządowym „Strategia dla Polski” oraz z programu rozwoju statystyki Wspólnoty Europejskiej do 1997 r. sformułowałby główne priorytetowe kierunki badań, opracowań i analiz, a także główne zadania w dziedzinie doskonalenia technologii informacyjnej. Program taki byłby również potrzebny ze względu na konieczność wcześniejszego zapewnienia niezbędnych środków finansowych na odpowiednie przygotowanie metodologii, przeprowadzenie badań próbnych i pilotażowych, przygotowanie bazy technicznej i oprogramowania itp.

Porównując stan statystyki polskiej według obowiązującego w 1994 r. programu badań z kierunkami rozwoju statystyki UE do 1997 r., należałoby zwrócić uwagę zwłaszcza na potrzebę rozwoju i doskonalenia następujących dziedzin badań:

- 1) dalsze doskonalenie rachunków narodowych, w tym zwłaszcza zapewnienie bieżącego opracowywania ważniejszych rachunków w przekrojach regionalnych,
- 2) statystyka przedsiębiorstw, w tym zapewnienie charakterystyki działalności nie tylko produkcyjnej, ale i usługowej; dalsze doskonalenie statystyki małych jednostek, zarówno z punktu widzenia zapewnienia kompletności, jak i wiarygodności informacji,

²⁰) Standardowa norma ISO dla elektronicznej wymiany informacji dla administracji, handlu i transportu.

- 3) rozwój badań i analiz w dziedzinie nowoczesności gospodarki i jej konkurencyjności na rynkach międzynarodowych, zarówno w odniesieniu do wyrobów, jak i procesów wytwarzania i wymiany,
- 4) zapewnienie sprawnego funkcjonowania statystyki handlu zagranicznego w warunkach likwidacji granic celnych, w pierwszej kolejności z krajami CEFTA, a następnie z UE,
- 5) rozwój bieżącej statystyki rolniczej, zwłaszcza w dziedzinie badań dochodów rolniczych oraz kosztów produkcji rolnej,
- 6) rozwój statystyki B+R, w tym zwłaszcza w dziedzinie projektowania i wdrażania wysokiej techniki i technologii,
- 7) znaczne wzbogacenie i pogłębienie badań i analiz w przekrojach regionalnych. Będzie to zadanie szczególnie trudne z uwagi na konieczność jednoczesnego zastępowania wielu badań pełnych badaniami reprezentacyjnymi.

prof. dr hab. Tadeusz Walczak — GUS

SUMMARY

The activities on the harmonization of Polish statistics with the EC statistical information system carried on since last few years require a better knowledge of the Community Statistical System, especially its development in the nearest future. In response to this requirement, basing on available papers and documents, in particular on the Council Decision of 22 July 1993 on the framework programme for priority actions in the field of statistical information 1993 to 1997, the Author describes the priority areas of the statistical development in EC covering the following fields: 1) the operation of the Single Market, 2) social policy, economic and social cohesion and

consumer protection, 3) Economic and Monetary Union, 4) relations between the Community and the rest of the world, 5) the development of statistical technologies and human resource. In the final part of the paper Author draws up some suggestions on the course of further development and improvements of the Polish statistics, having in mind its further integration with the in-coming statistical information system of European Union.

РЕЗЮМЕ

Проводимые уже несколько лет ЦСУ Польши работы по методологическому сближению польской статистики со статистикой Европейского сообщества требуют полнейшего изучения функционирующей в рамках Сообщества статистической информационной системы и, в частности, направлений ее развития в ближайшие годы. Имея в виду эту цель автор, используя доступные материалы, в особенности Решение Совета от 22 июля 1993 г. о программе приоритетных действий в области статистической информации с 1993 по 1997 годы, представляет в статье важнейшие задачи по развитию статистики в рамках Сообщества с точки зрения: 1) потребностей анализа функционирования общего рынка, 2) социальной политики, экономической и общественной интеграции и защиты потребителей, 3) Экономического и Валютного Союза, 4) отношений между Сообществом и остальным миром, 5) развития технологии и кадровых ресурсов в статистике. В последней части статьи автор формулирует предложения касающиеся дальнейшего развития и совершенствования польской статистики, направленные на достижение дальнейшего ее сближения с информационной системой Европейского союза.

INFORMACJE. PRZEGLĄDY. RECENZJE

Dzieło sprzed 150 lat

W zbiorach Centralnej Biblioteki Statystycznej im. Stefana Szulca znajduje się książka „Einleitung in die Wissenschaft der Statistik — zum Gebrauche bei akademischen Vorlesungen — herausgegeben von Johannes Fallati, Doctor der Rechte und Staatswirtschaft, ordentl. öffentl. Professor an der staatswirtschaftlichen Facultät zu Tübingen, des Württemb. Vereins für Vaterlandskunde correspondirendem und der statistischen Gesellschaft zu London Ehren-Mitglied”, Tübingen, nakładem Księgarni H. Lauppa, 1843 (Wprowadzenie do nauki statystyki — do użytku wykładów akademickich wydał Johannes Fallati doktor praw i ekonomii, profesor zwyczajny Szkoły Ekonomicznej w Tübingen, członek korespondent Towarzystwa Wiedzy o Kraju Ojczystym oraz członek honorowy Towarzystwa Statystycznego w Londynie).

Format okładki książki 21 × 13 cm, format zadruku strony 16,5 cm × 9 cm, objętość książki 223 strony + VIII s. przedmowy.

Spis treści dzieła orientuje o jego zakresie:

Rozdział pierwszy

STATYSTYKA JAKO NAUKA; pojęcie, rodzaje, granice

- §§ 1—24 Ogólnie o nauce, statystyce i historii
- §§ 25—31 Nauka statystyki albo statystyka ludzkości
- §§ 32—47 Statystyka empiryczna
- §§ 48—57 Statystyka abstrakcyjna
- § 58 Statystyka pragmatyczna

§§ 59 i 60 Stosunek statystyki do poznania naukowego i historii ludzkości

§§ 61—64 Statystyka kultury

§§ 65—70 Statystyka społeczeństwa

§§ 71—82 Statystyka jednostkowa i sumaryczna¹⁾

§§ 83 i 84 Stosunek statystyki do geografii

§§ 85—89 Stosunek statystyki do pozostałych nauk państwowo-naukowych

Rozdział drugi

OGÓLNY ZARYS METODOLOGII STATYSTYKI

§§ 90—93 Metodyka akwizytywna

§§ 94 i 95 Metodyka komunikatywna

Rozdział trzeci

ZARYS HISTORII STATYSTYKI

§ 96 Starożytny Wschód

§§ 97 i 98 Starożytność klasyczna

§ 99 Pierwsza dekada średniowiecza

§§ 100—102 Drugi okres średniowiecza

§§ 103 i 104 Ostatnia dekada średniowiecza

§§ 105—107 Era nowożytna do pokoju westfalskiego

§§ 108—115 Drugi okres ery nowożytnej

§ 116 Czasy najnowsze od ostatniej dekady XVIII w.

¹⁾ W oryginale „Rubriken-Statistik”.

SPIS TREŚCI

Jerzy Z. Holzer — Międzynarodowa Konferencja — Ludność i Rozwój 1

Kazimierz Romaniuk — Szczyt ludnościowy w New Delhi 3

Rafał Mozolowski — Światowe Konferencje Ludnościowe 5

STUDIA METODOLOGICZNE

Mirosław Wasilewski — Metoda *k*-najbliższych sąsiadów w badaniach ekonomicznych w rolnictwie 8

Elżbieta Maksymiak — Metoda doboru zmiennych do modelu prognostycznego wykorzystująca zmodyfikowany współczynnik determinacji 11

Kazimierz P. Mazur — Szacowanie stopy postępu technicznego 13

BADANIA I ANALIZY

Alina Gładzicka-Janowska — Praca w niepełnym wymiarze 16

Małgorzata Posim — Mieszkalnictwo w Polsce 21

Adam Kubów — Rozmieszczenie infrastruktury społecznej 26

STATYSTYKA REGIONALNA

Anna Frysztak — Stan kultury w woj. tarnowskim 29

Zygmunt Szymła — Struktura przemysłu woj. tarnowskiego 34

Jan Węgrzyn — Dochody i wydatki gmin woj. krośnieńskiego 37

Marek Adamczyk, Tadeusz Kudlacz — Uwarunkowania rozwoju woj. bielskiego 41

Józef Kula — Zmiany zanieczyszczenia powietrza w woj. łódzkim 42

STATYSTYKA MIĘDZYNARODOWA

Tadeusz Walczak — System informacji statystycznej Unii Europejskiej 44

INFORMACJE. PRZEGLĄDY. RECENZJE

Dzieło sprzed 150 lat (oprac. *Z. Peuker*) 50

Nowy rocznik handlu zagranicznego (oprac. *Ewa Łopuszyńska*) 51

To warto przeczytać (oprac. *WAT*) 54

Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w I—III kwartałach br. (wkładka)

CONTENTS

Jerzy Z. Holzer — International Conference — Population and Development 1

Kazimierz Romaniuk — Population Summit in New Delhi 3

Rafał Mozolowski — World Population Conference 5

METHODOLOGICAL STUDIES

Mirosław Wasilewski — Method of the *k*-nearest Neighbours in Economic Surveys of Agriculture 8

Elżbieta Maksymiak — Method of the Selection of Variables for the Projecting Model (with application of the modified determination coefficient) 11

Kazimierz P. Mazur — Estimation of the Technical Progress Rate 13

SURVEYS AND ANALYSES

Alina Gładzicka-Janowska — Part-time work 16

Małgorzata Posim — Housing in Poland 21

Adam Kubów — Social Infrastructure Distribution 26

REGIONAL STATISTICS

Anna Frysztak — Condition of Culture in Tarnów Voivodeship 29

Zygmunt Szymła — Structure of Industry in Tarnów Voivodeship 34

Jan Węgrzyn — Incomes and Expenditures of Communes in Krosno Voivodeship 37

Marek Adamczyk, Tadeusz Kudlacz — Determinants of Development in Bielsko-Biała Voivodeship 41

Józef Kula — Changes of the Air Pollution in Łódź Voivodeship 42

INTERNATIONAL STATISTICS

Tadeusz Walczak — System of Statistical Information in European Community 44

INFORMATION, REVIEWS, CRITIQUES

Achievement from 150 years before (by *Z. Peuker*) 50

New Foreign Trade Yearbook (by *Ewa Łopuszyńska*) 51

It is worth reading (by *WAT*) 54

Economic Situation in Poland in I—III Quarters 1994 (Insert)